

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

6. Cap. De Secundo præcepto, & Iuramento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

Participans, mutus, non obflans, nō manifellans.
De his plenius infra in materia de reflitu-
tione patebit.

CAPVT VI.

DE SECVNDO præcepto.

*Non assumes nomen Dei tui in vanum & de
Iuramento.*

ADVERTENDVM per nomen Dei intel-
ligi omne nomen, per quod rationali mē-
ti Deus innotescit, sicuti sunt Creator, Gu-
bernator, Omnipotens, Redemptor, Salua-
tor, Ipsa veritas, &c. Quia nominibus Dei de-
betur reuerentia ex parte rei significatæ, quæ
est vna, & non ratione vocum significantium,
quæ sunt multæ.

Deinde vana vsurpatio diuini numinis at-
tenditur: aut secundum seipsum, quando nō
est verum quod iuramento asseritur, sed fal-
sum: & hoc est propriè periurium: aut ex parte
iurantis, quando quis iurat verum ex leuitate
animi, sine necessitate, & vtilitate; hoc præ-
cepto prohibetur vanitas tam ex parte falsita-
tis, quam iurantis.

Sensus huius præcepti est, nomen Dei in
hono-

honore esse habendum, ac sanctè per illud esse iurandum: & à contrario cauendum, ne cū irreuerentia nomen Dei tractetur, & in vanū usurpetur: quod his modis plerumque fieri solet. Cum quis per nomen Dei malè & irreuerenter iurat: vel benè vel reuerenter iurat, sed quod iurauit, malè implet: Vel malè vouet, vel id quod benè vouit malè exequitur; vel qui Deum, eiusque sanctos blasphemijs petit. De iuramento, & voto hic agendum. De blasphemia supra actum est.

De Iuramento.

IURAMENTVM, est assertio rei sacræ vel humanæ, attestatione firmata. Iurare autem est Deum in testem vocare.

Iuramentum introductum est, in confirmationem veritatis ex defectu humanæ probationis, vt sine litibus imposto, homines in pace, & tranquillitate viuant.

Quis finis iuramenti.

Formæ iuramenti diuersæ fuerunt pro diuersitate temporum, vt notat Glossa in 2. 2. quæst. 1. in summa. In veteri lege sic iurabant. Viuit Dominus, Viuit anima mea. Hoc addat mihi Dominus. In primitiua Ecclesia, Testis est mihi Deus; Testis est mihi conscientia: Deum inuoco in testem. Veritatè dico in Christo Iesu, non mentior. Nunc iuratur per Deum: Sic me Deus adiuuet. Item per Euangelia, per crucem, ordinem sacrum, sanctos, animam

Formæ iurandi diuersæ.

T 5 meam,

meam, &c. Quando formæ iuramenti sunt dubiæ, standum est consuetudini, & intentioni loquentis. Ad iuramentum imprecatorium pertinet, si quis dicat, Dæmon me rapiat, aut mihi malè vertat; aut Deus me non iuuet, &c. si hoc feci, aut fecero. De varijs iuramenti formis, & earum sensu, vide Dominicum Sotum libr. 8. de iustitia & iure, quæst. 1. artic. 1. Per creaturas quando iuramus, id intelligendum, quatenus in eis diuinæ maiestatis splendor, ac veritas residet.

Iuramentum aliud assertoriū, aliud promissorium.

Iuramentum est duplex. Assertorium, quando testimonium adducitur ad asserendū præterita, vel præsentia: & promissorium, quando quis promittit futura cum confirmatione iuramenti, exempli gratia, per animam meam tali die tibi debitum soluam. Est etiam quoddam iuramentum per execrationem, quod solet dici imprecatorium: vt si statuto die mutuatam pecuniam non soluero, auferat mihi Deus animam meam, &c. & hoc contingere solet, quando aliquis se, aut ad se pertinens obligat ad pœnam: & in talibus casibus, si non seruatur iuramentum, graue periurij peccatum committitur.

Comites iuramenti.

Omne iuramentum, vt sit licitum & actus virtutis, tres requirit comites: Veritatem, Iudicium, & Iustitiam, Hierem. 4. cap. Iurabis, viuit Dominus in veritate, iudicio, & iustitia, & in cap. Etsi Christus, de iureiurando. Si iuramen-

ramentum caret veritate, dicitur periurium: Si iudicio, incautum: Si iustitia, iniquum. Sub iudicio includantur aliæ conditiones, ex parte modi iurandi, reuerentia, & ex parte causæ, necessitas & vtilitas.

De Veritate Iuramenti.

QVANDO iuramento deest veritas, per- *S. Thom. 2.*
iurium committitur, quod nihil aliud est *2. quæst. 98.*
quam mendacium iuramento firmatum: & *Quid sit*
est peccatum mortale ex suo genere, quia præ- *periurium.*
cepto diuino aduersatur. Ex imperfectione
tamen actus, vtpote si quis ex lapsu linguæ, pe-
ieret, venialis tantum culpa committitur. Cir-
ca iuramentum, cui deest veritas, notanda se-
quens regula generalis.

Omnis homo qui annos discretionis atti-
git, si falsum iurat, sciens & aduertens se falsum
iurare, q̄ aliqui vocant aduertere de dicto &
iuramento, mortaliter peccat siue faciat ob
vtilitatem suam, siue alienam, siue ex leuitate,
lapsu linguæ, ioco, coactione, metu, consue-
tudine, ira, perturbatione, aut alio modo, sub
quacunque forma verborum, *S. Bonauent. in*
3. d. 39. quæst. 3. S. Thom. 2. 2. quæst. 98. artic. 3.
ad 2. Nauarr. in Manuali. cap. 12. num. 6. Caie-
tan. & Aurea Armilla in verb. Periurium & alij
alibi. Nisi ira, aut perturbatio tanta esset, quæ
iudiciū rationis auferret, aut alias imperfectio
actus à mortali excusaret,

Mor-

Mortaliter etiam delinquit, qui ex ignorantia crassa, & supina iurat falsum credens esse verum. Angelus, Syluest. & alij in verb. Per iurium. Nauarr. loc. cit. num. 7.

Eodem modo peccat, qui non iurat adiuranti, siue imponenti iuramentum secundum suam intentionem, sed propriam mentem, quando iuramentum imponitur à iudice, aut habenti potestatem, modo legitimo & debito, & sic intelligitur illud. 2. 2. quæst. 5. capit. Quacunque arte verborum quis iuret, Deus tamē, qui conscientiaē testis est, ita accipit, sicut cui iuratur, intelligit. Nauarr. loc. cit. numer. 8. & in commētario cap. Humanæ aures. 2. 2. quæst. 5. numer. 2. quæst. 2. in quo, super casu simili disputat de veritate responsi partim verbo expressi, partim mente concepti: Si autem iuramentum extorqueatur per metum, vel importunitatem ab eo, ad quem non spectat, vel etiam à iudice non seruato ordine iuris, potest iurans secundum propriam mentem verum iurare, & falsum secundum intentionem iuramentum exigentis, exempli gratia. Si quis aliquid secreti ab aliquo quærat quod non debet, & exigat iuramentum de scientia, quamuis sciat, potest iurare se nescire, intelligendo in mente, vt tibi teneat reuelare. Eadem est ratio, petit aliquis ab alio rem dono, vel commodato, quam non vult dare, vel accommodare, potest iurare quod non habeat, intelligendo

gendo in mente, non habeo, vt tibi donem, aut accomodem, &c. De hac materia legendi, Nauarr. loc. cit. Sotus lib. 8. de iustitia & iure. quæst. 1. art. 7. Caiet. 22. quæst. 89. art. 7.

Exigit etiam veritas iuramenti secundum Hieron. ad Damasum, vt de ore Christiano non sonet Iupiter, & me Hercule, & me Castor, & cætera magis portenta, quam numina, prohibitum hoc enim in Exodo est. Per nomen externorum Deorum non iurabitis, nec audietur ex ore vestro. *Exod. 23.*

De iuramenti promissory obligatione.

IURAMENTUM promissorium est, quando præstatur de aliquo futuro faciêdo, sicut assertorium de præterito, vel præsentis. In hoc iuramento semper intelliguntur etiam si non exprimantur, aliquæ conditiones generales, iuxta Glossam à Doctoribus receptam in cap. Illud autem. de iureiuran. exempli gratia. Si superiori placuerit: Si diuina voluntas non aliter disposuerit: Si res in eodem statu permanerit: Si res sit honesta, &c. De quibus vide Angelum in verb. Iuramentum 5. qui adfert. 26. casus, in quibus iuramenti promissory obligatio cessat. Speciales autem conditiones exprimendæ sunt. Conditionale autem iuramentum ligat, nisi conditio accedat, exempli gratia. Iuro alicui, quod ei donabo vineam, si diligentiam impendat in promotione sanita-

*Quomodo
conditio-
nale iura-
mentum
liget.*

sanitatis vxoris egrotæ: Si diligentia non præstet, non teneor dare vineam. Omne etiam iuramentum promissorium obligat sub mortali culpa, quando requisita adsunt.

Dubium quotidianum. An iuramentum promissorium de re minima, obliget sub mortali exempli gratia, si quis iuret, quod alicui dabit pomum: vel salutabit amicum: vel duo honore se inuicem præuenientes, iurant singulise non præcessuros in exitu domus. Aut mater iurat verberare filiam: An non implens talia iuramenta mortaliter peccet?

Caietan. 2. 2. q. 89. artic. 7. tenet affirmantem partem, quem sequuntur Aurea Armilla in verb. Iuramentum. §. 12. & Didac. Couarr. lib. 1. variarum resolutionum. capit. 1. num. 2: Negantem partem tradunt S. Antonin. 2. part. tit. 10. capit. 4. Sotus de iustit. & iure. lib. 7. q. 2. artic. 1. & libr. 8. q. 1. artic. 7. Syluester in verb. Iuramentum. 4. quæst. 1. Angelus ibidem. iuramentum 5. §. 4. Nauar. in Manuali loc. d. num. 10. & hæc sententia communiter tenetur; quia vt sæpius repetitur, paruitas rei in omni materia à mortali excusat.

De Iudicio.

EX parte iurantis requiritur iudicium, scilicet discretionis, vt iuramentum non temerè & inconsideratè, sed discretè & consultò, rei necessitate postulante fiat, & ex hoc capi-

capite in primis peccant, qui irreuerenter iurant per creaturas, nullo habito respectu in ordine ad diuinam veritatem in creatura resplendentem. Deinde qui iurant sine vlla deliberatione ex leuitate, vel cōsuetudine, communiter venialiter peccant. Eradicandus tamen est talis abusus frequentandi iuramenta, siue per Deum, siue per animam, siue per aliā quamcunque creaturam, propter periculum periurij: Scriptum est enim. Vir multum iurans implebitur iniquitate. Ex defectu iudicij non ligat iusiurandum puerorum ante usum rationis, amentium, & eorum, quorum iudicium rationis ita passione absorbetur, vt plenè non deliberare valeant.

Dubium. An iuramentum coactum obliget?

Respondetur. Si quis iuret coactus metu, & timore, vel minis, iuramentum tenet, cap. Si vero, & cap. Verum, de iureiurando. & est communis sententia, & tenetur iurans solvere, si quid promisit. Potest tamen solutum auctoritate superioris repetere, vel ante solutionem obtinere dispensationem à tali iuramento, iuxta S. Thom. 2.2. quæst. 89. artic. 7. ad 3. receptum.

Peccant etiam ex defectu iudicij, qui iurant sine vtilitate, & necessitate: communiter tamen non est nisi veniale, licet periculosum, etiam si veritas & iustitia adsint. Iuramentum autem est præstandum pro pace seruanda, pro
fama

fama purganda, pro fide Catholica seruanda, pro fidelitate, pro cautione damni non faciendi, pro defectu veri, id est, ut veritas non occultetur, ex Gloss. 22. quæst. 1. in summa. Incauta sunt etiã iuramenta de re impossibili, & tunc licet iurans peccet, nulla tamen nascitur obligatio: quia nemo obligatur ad impossibile: Si autẽ iuramentũ sit de re difficili, quæ iuranti pro parte est possibilis, & pro parte impossibilis: tenetur iuramentum implere prout potest, secundum doctrinam S. Thom. in corpore d. artic.

De Iustitia?

IUSTITIA iuramenti postulat, ut sit de re iusta, licita, & honesta. Atque ut casus clarius resolui possint, aliquibus punctis latius aliqua declaranda sunt.

Primum. Si quis iuret aliquid quod est peccatum, & iniquum, mortaliter peccat, si obiectum iuramenti sit mortale; & si iuramentum impleat, scelus scelere accumulatur, 22. q. 4. cap. Qui sacramento, & cap. Non est obseruandũ. S. Thom. loc. d. ad 2.

Secundum. Iuramenta, quæ sunt contra bonum publicum, aut vergunt in dispendium propriæ salutis corporalis, vel spiritualis, vel etiam alienæ, non obligant, 22. q. 4. capit. 1. & sequen. & 23. q. 5. ca. Si non licet. Ex hoc fundamento infero rectè tenere Panorm. in cap. Si

Si verò, de iureiurando. Bald. in Rubr. de vi-
ta & honest. cleric. & alios quos citat & sequi-
tur Couarr. lib. 1. var. resol. cap. 2. iniuste cap-
tum, & è carcere dimissum præstito iuramen-
to de redeundo, si mortis periculum instet, nõ
obligatum esse vi iuramenti ad redeundum,
contra aliquorum Doctorum auctoritatem.
Alia tamen ratio est, si quis iuste in carcere de-
tineatur.

Tertium. Qui iurat se non facturum aliquid,
quod est melius bonum & de consilio, peccat
quidem iurando: quia ponit obicem Spiritui
sancto, qui boni propositi inspirator est, iura-
mentum tamen nõ obligat, sed potest infrin-
gi iuratis propria voluntate: & hoc factu me-
lius est. S. Thom. loc. cit. Vide Nauarr. in Ma-
nuali confess. cap. 12. num. 16.

Quartum. Qui iurat aliquid licitum in prin-
cipio, quod tamẽ ex aliquo euentu & circum-
stantia consequente, redditur illicitum, non
debet seruare in illo casu iuramentum: Sic He-
rodis iuramentum factum puellæ saltanti, po-
terat esse licitum in principio, subaudita con-
ditione, si honestum quid peteret. At quando
petebat caput Ioannis Baptistæ, reddebatur
illicitum, & erat rescindendum.

De dispensatione in iuramento.

IN primis quando iuramentum factum est
in vtilitatem alicuius, is in cuius gratiam fa-
ctum

Etum est, potest relaxare: Si verò iuramentum præstitum homini, sed non in utilitatem hominis, sed in honorem Dei homo non potest tollere obligationem.

Quando dubium, an iuramentum licitum, vel illicitum, Episcopus potest dispensare. Si autem iuramentum licitum sit, & causa iusta subsit, Pontifex potest dispensare, imò etiam Episcopus in suo Episcopatu, secundum Innocent. in c. Debitores, de iureiur. & Panorm. in cap. Contingit, ibidem.

Præterea quilibet superior, potest irritare iuramenta suorum subditorum, si facta sunt circa ea, quæ suæ potestati subsunt. Sic Pater potest irritare iuramentum filij, vir vxoris, Abbas suorum monachorum &c. Vide S. Thom. loc. cit. art. 9.

CAPVT VII.

DE VOTO.

VOTVM est promissio Deo facta, cum deliberatione de meliori bono, siue de his, quæ sunt Dei, ex Magistro in 4. dist. 34. Hanc definitionem explicat S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. De essentia voti tria sunt. Deliberatio, propositum voluntatis de vouendo, & promissio.

*Tria ad substantiam
voti requiruntur.*

Circa voti essentiam animaduertendum.

non